

Dr hab. Barbara Fryzeł, prof. UJ
Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej
Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

Recenzja dorobku naukowego dr inż. Józefa Obera w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości

1. Podstawy formalno-prawne sporządzenia recenzji

Formalną podstawą sporządzenia recenzji jest pismo Rady Doskonałości Naukowej z dn. 26.04.2022 informujące o wyznaczeniu składu komisji habilitacyjnej dr Józefowi Oberowi w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości oraz pismo Rady Dyscypliny NoZiJ Politechniki Śląskiej z dn. 30.05.2022 informujące o powołaniu mnie, uchwałą z dn. 25.05.2022, na recenzenta w w/w postępowaniu.

Podstawą prawną recenzji jest Ustawa prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dn. 20.07.2018, art. 219 (Dz.U.2022 poz. 574), wedle której stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która:

- 1) posiada stopień doktora;
- 2) posiada w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej:
 - a) 1 monografię naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a, lub
 - b) 1 cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopiśmie naukowych lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. b, lub
 - c) 1 zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne;

3) wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

Interpretuję powyższe zapisy jako wyraz intencji ustawodawczych, aby kariery naukowe ogniskować wokół idei szerokiego umiędzynarodowienia, rozumianego jako partycypacja polskich naukowców w sieciach współpracy, zwłaszcza z ośrodkami, które w danej dyscyplinie oraz nauce światowej odgrywają role wiodące, która to współpraca powinna znajdować wyraz przede wszystkim w długoterminowych stażach, w szczególności badawczych. Związana z tym jest idea rozwijania silnego potencjału badawczego, której egzemplifikacją powinno być kierowanie projektami badawczymi, w szczególności zdobywanymi w drodze konkursowej, finansowanymi przez renomowane organizacje naukowe, zewnętrzne w stosunku do uczelni macierzystych naukowców.

Oceny dorobku dokonuję na podstawie otrzymanej dokumentacji składającej się z wniosku przewodniego oraz 8 załączników, tj. dane wnioskodawcy, kopia dokumentu stopnia doktora, autoreferat, wykaz osiągnięć naukowych, potwierdzenie odbytych staży naukowych i Erasmus, potwierdzenie wygłoszonych referatów, potwierdzenie informacji naukometrycznych, potwierdzenie otrzymanych nagród i wyróżnień (*określenia oryginalne*).

Z przedstawionej dokumentacji nie wynika jakoby Kandydat ubiegał się uprzednio o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

2. Podstawowe dane o Kandydacie

Dr inż. Józef Ober uzyskał tytuł magistra inżyniera w 2000 r. na kierunku Zarządzanie i Marketing Wydziału Organizacji i Zarządzania Politechniki Śląskiej. Tytuł doktora nauk ekonomicznych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu uzyskał na mocy uchwały Rady Wydziału Organizacji i Zarządzania Politechniki Śląskiej w Gliwicach z dn. 29.06.2005 na podstawie pracy doktorskiej *Społeczne i dynamiczne aspekty zarządzania informacjami w przedsiębiorstwie uczącym się*, której promotorem był dr hab. Jacek Rąb, prof. PŚ.

Od 1.10.2000 do 30.09.2005 Habilitant był zatrudniony jako doktorant w Katedrze Stosowanych Nauk Społecznych na Wydziale Organizacji i Zarządzania Politechniki Śląskiej, gdzie od dn. 15.10.2005 kontynuuje pracę na stanowisku adiunkta.

3. Ocena dorobku naukowego

Na dorobek Kandydata po uzyskaniu stopnia naukowego doktora składają się 2 monografie, 77 rozdziałów w monografiach, w tym współautorskie oraz 24 artykuły w czasopismach, w tym współautorskie, a także 73 wystąpienia na konferencjach naukowych (z czego 8, jak wynika z dokumentacji, polegało na moderowaniu lub prowadzeniu panelu lub sesji). W 6 z 24 publikacji w czasopismach jest wyłącznym autorem. W pozostałych publikacjach po doktoracie, Habilitant w większości przypadków jest pierwszym autorem z udziałem między 34-80%. Opisy zadań Autora w poszczególnych publikacjach są w dużej mierze takie same, co utrudnia głębszą analizę wkładu Autora. W przypadku niektórych publikacji, gdzie Habilitant zadeklarował, iż jego wkładem jest pomysł na publikację a także pisanie i metodyka badawcza, jest on jednocześnie kolejnym, a nie pierwszym autorem.

Większość artykułów została opublikowana w czasopismach o zasięgu lokalnym. 4 publikacje współautorskie ukazały się w czasopiśmie *Energies* (IF 3,004) oraz *Sustainability* (IF 3,251) – oba czasopisma z grupy MDPI. Na uwagę zasługuje publikacja współautorska Piotr Sakiewicz, Krzysztof Piotrowski, Józef Piotr Ober, Janusz Karwot: Innovative artificial neural network approach for integrated biogas - wastewater treatment system modelling: effect of plant operating parameters on process intensification. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, Vol. 124, s. 1-14, 2020, opublikowana w międzynarodowym czasopiśmie o IF 14,982. Habilitant jest w niej trzecim autorem.

Sumaryczna punktacja ministerialna publikacji dr-a inż. J. Obera, wg wykazu osiągnięć naukowych przedstawionych w dokumentacji postępowania habilitacyjnego (załącznik 4), wynosi 1728,5 pkt.

Prace dr inż. Józefa Obera cytowane były 40 razy wg bazy Web of Science oraz 45 razy wg bazy Scopus. Indeks Hirscha wynosi 4 zaś sumaryczny Impact Factor wg Web of

Science to 30,496 (dane na dn. 8.02.2022 wg opracowania Biblioteki Politechniki Śląskiej).

Dorobek publikacyjny Habilitanta, w okresie 17 lat po uzyskaniu stopnia doktora, można ocenić pozytywnie w jego aspekcie ilościowym. Jednakże jego ocena w kontekście wkładu w rozwój dyscypliny powinna uwzględniać zdominowanie dorobku przez publikacje rozdziałów w monografiach, przy czym zasadnicza większość to publikacje w języku polskim.

Gdyby oceniać aktywność publikacyjną w perspektywie jej sumarycznej punktacji ministerialnej, co niekoniecznie musi być zasadną praktyką, jednak do czego składnia recenzenta wymóg uwzględniania tzw. danych naukometrycznych, średnia punktacja publikacji wynosiłaby 16,8 pkt. Biorąc pod uwagę powyższe, zastanawia taka strategia budowania dorobku, chociaż za pozytywny należy uznać fakt, iż Autor (głównie w ostatnich 2 latach) skupił uwagę na czasopismach z IF, należy jednak nadmienić, że o ile zarówno *Energies* jak *Sustainability* w części środowiska naukowego zyskały dużą popularność, o tyle w dyscyplinie NoZiJ jest sporo czasopism kluczowych, na które warto zwrócić uwagę, zwłaszcza w kontekście obszarów badawczych deklarowanych przez Autora (w tym dodatkowych spoza obszaru innowacji czy zachowań organizacyjnych, tj.: „społeczne aspekty ochrony środowiska i nowych technologii”, „komunikacja wewnętrzna, zewnętrzna i CSR w zarządzaniu.”, s. 52 autoreferatu). Warto wymienić jako przykłady *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, *Environmental Innovation and Societal Transitions*, *European Journal of Innovation Management*, *Journal of Organizational Behavior*.

Niektóre publikacje wykazane w dorobku odbiegają od tematyki dyscypliny, np. *Metoda oceny opłacalności stosowania liczników wody bezzwrotnej*. Gospodarka Wodna 2019 R. 79 nr 4, s. 13-15 czy *Kształcenie dzieci romskich w Polsce na przykładzie zabrzańskich szkół i placówek oświatowych - badania pilotażowe*. Zesz. Nauk. PŚL., Org. Zarz. 2018.

Należy wspomnieć, iż pierwsza ze wspomnianych publikacji jest opublikowana w czasopiśmie spoza dyscypliny NoZiJ (w wykazie stanowiącym załącznik do Komunikatu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 18 grudnia 2019 r. brak wspomnianego czasopisma, natomiast w załączniku do odpowiedniego komunikatu z dn. 1.12.2021 wspomniane czasopismo reprezentuje Nauki o Ziemi i środowisku).

W dorobku naukowym wymieniono publikacje, które mają charakter bardziej raportu z badań niż publikacji naukowej (*Innovative activities in the water and sewage industry*.

Organ. Manage. 2019 nr 2, s. 87-97; *Pro-social activities and the image of a water and sewage company on the example of PWiK Rybnik*. Organization and Management, 2020, no. 1, s. 21-34). Uwagę zwraca choćby brak precyzyjnie sformułowanych hipotez czy pytań badawczych lub powoływanie się na materiał z wywiadów przy braku precyzyjnej informacji jak go analizowano, a także cytatów, które ilustrowałyby konkluzje i wnioski. W tekście *Stakeholder expectation of corporate social responsibility practices: a case study of PWiK Rybnik, Poland*. Energies, Vol. 14(11), 3337, 2021 lektura ankiety budzi drobną wątpliwość natury metodologicznej dotyczącą sformułowania skali zastosowanej w tabeli 2 oraz odpowiadającym jej pytaniu nr 2 (*"It is very necessary, especially in hot weather, Sometimes useful, Rather unnecessary, I don't suppose anyone uses a water dispenser"* – pisownia oryginalna). Poprawna konstrukcja powinna brzmieć, przykładowo: *it is very necessary, it is sometimes necessary, it is rather unnecessary, it is not necessary at all*. Ponadto, można się zastanowić czy wskazane nie byłoby rozważenie skali 5-stopniowej.

Dylematem w ocenie dorobku jest ponadto sposób potraktowania punktacji czasopism w kontekście daty publikacji. W mojej opinii bardziej poprawne byłoby uwzględnianie w punktowej ocenie dorobku punktacji z roku opublikowania tekstu a nie późniejszej. Przykładowo, publikacja *Safety management of water economy Case study of the water and sewerage company*. -Manage. Syst. Prod. Eng. 2019 vol. 27 iss. 3, s. 189-196 (opublikowane we współautorstwie) w czasopiśmie, które w roku publikacji posiadało 20 pkt. (Komunikat Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 18 grudnia 2019 r. w sprawie wykazu czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych).

Uwagę zwraca fakt, iż publikacje *Innovation Adoption: Empirical Analysis on the Example of Selected Factors of Organizational Culture in the IT Industry in Poland*. Sustainability, Vol. 12(20), 8630, 2020 oraz *Adaptation of innovations in the IT industry in Poland: The impact of selected internal communication factors*. Sustainability, Vol. 14(1), 140, 2022 (współautorstwo z A. Kochmańską) wykazują sporą zbieżność z zakresem badawczym monografii wskazanej jako główne osiągnięcie naukowe, w szczególności tabele 1 oraz 2 z pierwszego wspomnianego tekstu oraz tabela 1 z drugiego tekstu są tożsame,

odpowiednio, z tabelami 11, 12 oraz tabelą 21 z monografii (ta w zakresie liczebności N). Czy oznacza to, że we wspomnianych publikacjach wykorzystano tę samą próbę? Jeżeli intencją Kandydata było publikowanie rezultatów badań dotyczących tematu dzieła wskazanego jako główne osiągnięcie naukowe w czasopiśmie, warto było rozważyć model ubiegania się o stopień doktora habilitowanego w oparciu o cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych, co ustawa dopuszcza.

4. Ocena głównego osiągnięcia naukowego.

Oceny monografii dokonuję traktując ją jako dzieło autonomiczne.

Jako główne osiągnięcie naukowe, stanowiące podstawę ubiegania się w aktualnym postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego, Kandydat wskazał monografię „Adaptacja innowacji w świetle zachowań organizacyjnych – wybrane aspekty”, wydaną w 2022 nakładem Wydawnictwa Politechniki Śląskiej w Gliwicach. Oceny dokonuję stosując jako główne kryterium naukowy charakter dzieła, jego konstrukcję oraz sposób przekazu i budowy narracji.

Przedstawiona do oceny monografia to dzieło o objętości 421 stron, składające się ze wstępu, ośmiu rozdziałów, podsumowania, aneksu oraz streszczenia, ilustrowane 18 rysunkami, 3 wykresami oraz 24 tabelami. Bibliografia zawiera 264 pozycje literatury zwartej, 303 artykuły w czasopiśmie oraz 45 pozycji netografii.

Struktura pracy jest prawidłowa z formalnego punktu widzenia. Jej konstrukcja oparta o klasyczny podział, kolejno na rozdziały teoretyczne, następnie na dotyczące metodyki badań oraz empiryczne wpisuje się w tradycję akademicką pisanie prac naukowych. Niemniej jednak należy brać pod uwagę, że na swej drodze awansowej naukowiec przechodzi pewne etapy usamodzielnienia. W mojej opinii, powinno ono wyrażać się pewnym indywidualizmem widocznym w podejściu do rozwiązywania problemów badawczych, ale także w formułowaniu angażującej narracji i ogniskującego uwagę odbiorców przekazu. Ponadto, należałoby dokonując oceny mieć na względzie, iż stopień doktora habilitowanego umożliwia kształcenie przyszłych kadr naukowych (promowanie prac doktorskich), a zatem nakłada na jego posiadacza odpowiedzialność w pewnym sensie za przyszły kształt nauki oraz kształtowanie środowiska naukowego.

O ile zatem tradycjonalistyczne, w pewnym sensie „szkolne”, podejście do struktury prac naukowych jest uzasadnione w pracach dyplomowych, np. magisterskich, częściowo być może w pracach doktorskich, choć często spotykana na światowych uczelniach praktyka zdobywania stopnia doktora w oparciu o spójny cykl publikacji stwarza tu duże pole elastyczności, o tyle w dziełach habilitacyjnych, możnaby oczekiwać dużej dozy syntezy, precyzji wypowiedzi i rygorystycznego osadzenia prowadzonych badań w autorskiej analizie istniejącego stanu wiedzy. Mając powyższe na względzie, trzeba stwierdzić, że o ile przedstawiona do oceny monografia porusza tematykę o dużym znaczeniu praktycznym, dodatkowo wzmacnianym ciekawie skonstruowanym modelem, co w dyscyplinie NoZiJ istotne, o tyle jej nadmierna obszerność oraz przywoływanie, przykładowo w rozdziale 4, informacji o charakterze podręcznikowym (np. co to jest cel badawczy, czym się różnią metody jakościowe od ilościowych) odbiera jej sporo atrakcyjności. W sposób podręcznikowy potraktowano również rozdziały teoretyczne, co powodować może wrażenie nie dość mocnego wyprowadzenia celu(ów) pracy z precyzyjnej analizy istniejącego stanu wiedzy i relatywnie słabego zdefiniowania w tym kontekście luki badawczej. Autor uważa, przywołując jednak inne źródła, że “(...) w literaturze z zakresu nauk o zarządzaniu i jakości można dostrzec lukę badawczą w obszarze uwarunkowań procesu adaptacji innowacji, uwzględniających odmienne oddziaływanie różnych czynników na poszczególne etapy procesu innowacyjnego (Pichlak 2015; Ober 2020)” (str. 11).

Cele pracy określone są kolejno jako “(...) opracowanie modelu adaptacji poszczególnych typów innowacji z uwzględnieniem wybranych zachowań organizacyjnych w branży IT w Polsce.” (str.10, cel główny) oraz “(...) identyfikacja i ocena oddziaływania wybranych zachowań organizacyjnych (komunikacja wewnętrzna, zewnętrzna i kultura organizacyjna) na adaptację innowacji na różnych etapach procesu innowacyjnego w branży IT w Polsce.” (str. 10, cel badawczy).

Z jednej strony, w części teoretycznej sporo jest przywołań do literatury archaicznej (str. 48,49,61,75,93, 211), co nie wydaje się uzasadnione zważywszy, że nie jest to praca historyczna. Z drugiej strony, korzystna byłaby większa uważność w potraktowaniu innych aspektów teoretycznych, choćby przez precyzyjne przywołanie źródeł tam, gdzie pojawiają się sformułowania o charakterze niejasnym lub skrótów myślowych,

przykładowo w rozdziale 2.1, gdzie Autor pisze "Zagadnienie innowacji w literaturze przedmiotu jest przedstawiane bardzo różnorodnie, z wielu perspektyw i punktów widzenia. Jest analizowane szeroko, ale też bardzo wąsko. Może mieć ujęcie procesowe i twórcze. Można rozpatrywać je ze strony makro- i mikroekonomii, jednostki, organizacji, procesów produkcyjnych, produktów, konkurencji, a także polityki regionalnej i całego społeczeństwa." (str. 15).

Ponadto, w pracy poruszane są aspekty, które nie mają bezpośredniego związku z przyjętą przez Autora perspektywą badawczą, przykładowo na temat grup (4. 77). Skoro jednak Autor podjął się dyskusji znaczenia zachowań grupowych, warto byłoby przywołać znaczenie grupy wewnętrznej i zewnętrznej dla zachowań jednostkowych (*ang. in-group, out-group*). Dobre przykłady takich analiz w obszarze zachowań organizacyjnych można znaleźć w Knight & Eisenkraft (2015) czy Barsade & Knight (2015).

Zważywszy na fakt, że kultura organizacyjna jest jednym z kluczowych obszarów procesu badawczego, co wynika ze sformułowania celu pracy, rozdział 2.5 poświęcony jej teoretycznym aspektom jest zbyt skromny i budzi niedosyt. Szkoda, że Autor pominął kwestię różnych klasyfikacji kultur i ich potencjalnie zróżnicowanego wpływu na adaptację innowacji. Przykładowo, wzięcie pod uwagę klasyfikacji kultur opartej o wartości konkurencyjne (Cameron & Quinn, 2011) stwarzałoby spory potencjał analityczny oraz metodyczny.

Wydaje się, iż praca zyskałaby sporo na głębi analitycznej, gdyby uwzględniono w dyskusji istniejącego stanu wiedzy, takie, współcześnie istotne kwestie, jak innowacje modelu biznesowego w kontekście innowacji społecznych (zwłaszcza, że o tych ostatnich Autor wspomina, str. 27,30), zagrożenia rynkowe związane z innowacyjnością młodych firm (Cunningham et al., 2020, OECD, 2020), znaczenie rozmiaru firm dla ich potencjału innowacyjności, przykładowo w kontekście przejmowanie wiedzy – tworzenie nowej wiedzy, systematyczne procesy innowacyjne – radykalne, autonomiczne innowacje, dłuższe i droższe wdrożenia – tańsze i krótsze wdrożenia. Ta ostatnia kwestia wydaje się szczególnie interesująca w powiązaniu z aspektem okresu istnienia firm na rynku, który Autor analizuje (rozdz. 6.2).

W opisie dokonanego przeglądu literatury zasadnym i pomocnym byłoby odwołanie się do przeglądu systematycznego i umieszczenie tabelarycznej informacji o liczbie tekstów i ich redukcji w wyniku poszczególnych etapów przeglądu (str. 134-140).

Doboru typów zachowań organizacyjnych w procesie badawczym dokonano na podstawie wywiadów z 32 przedstawicielami firm (nota bene wspomina się o tym wielokrotnie, str. 10, 111, 123). Autor nadmienia, że ten element procedury badawczej nawiązuje do zastosowania wywiadu z ekspertami, jednakże zważywszy na fakt, że dotyczy on kluczowego dla całej reszty procesu badawczego aspektu, jako że definiuje jedno z podstawowych zmiennych, opis pozostawia niedosyt. Autor wspomina o doborze celowym, ale nie poświęca więcej uwagi kryteriom doboru.

W pracy brak załącznika w postaci kwestionariusza wywiadu, co pozwoliłoby ocenić mechanizm wyłonienia zachowań organizacyjnych, pomimo, iż autor wspomina o istnieniu narzędzia (np. str. 129, 137). Zasadnym byłoby doprecyzowanie rodzaju wywiadów z wykorzystaniem nomenklatury charakterystycznej dla dyscypliny (np. wywiady ustrukturyzowane, częściowo ustrukturyzowane). Brak także formularza zgody respondenta na cytowanie, co jest powszechnie przyjętą, dobrą praktyką metodyczną. Zasadnym byłoby opisanie procesu kodowania, w wyniku którego dokonano syntezy danych do trzech obszarów zachowań organizacyjnych oraz przytoczenie obszernych cytatów z wywiadów dla zilustrowania sposobu pogrupowania danych. Wskazaniem byłoby precyzyjne opisanie procesu potraktowania danych jakościowych w kontekście umiejscowienia danych z wywiadów w istniejących kategoriach literaturowych (Miles & Huberman, 1984). Zastosowanie takiej techniki nie wynika *explicite* z monografii.

W charakterystyce próby badawczej mowa o znacznej nadreprezentacji mężczyzn w próbie (str.140) jednak w pracy brak pogłębionej analizy i dyskusji, które pozwoliłyby zweryfikować czy taka struktura próby wpływa na uzyskane wyniki. Ponadto, informacje dotyczące struktury własności firm zatrudniających badanych (tab.12) wskazują, że 16,5% odpowiedzi to "nie mam zdania", co w mojej ocenie, jest poważnym odsetkiem. Nie jest całkiem zrozumiałe dlaczego w analizie tej zmiennej Autor zdecydował się na pozyskanie opinii respondentów a nie analizę dokumentów firmy czy

innych źródeł wtórnych, które wydawać się mogą bardziej adekwatne do pozyskania tego rodzaju danych.

W rozdziałach empirycznych należałoby oczekiwać pogłębionej dyskusji uzyskanych przez Autora wyników w świetle literatury, zarówno tej, która mogłaby stanowić potwierdzenie wyników Autora jak i tej, która by je kwestionowała, uzupełnionej o autorskie próby interpretacji uzyskanych rezultatów. Tymczasem w pracy wyniki są przytaczane mechanicznie, w wielu miejscach bez próby ich wyjaśnienia. Przykładowo, "Z kolei ocena kształtu oddziaływania na etapie inicjacji innowacji pozostałych zachowań organizacyjnych związanych z komunikacją wewnętrzną (tj. szkolenia i spotkania dotyczące doskonalenia komunikacji wewnętrznej, usprawnianie komunikacji wewnętrznej przez dostosowanie jej narzędzi oraz umiejętności komunikacyjne przełożonych i pozostałych pracowników firmy) była podobna w grupach wyróżnionych ze względu na wprowadzenie innowacji produktowej i nie odnotowano pod tym względem istotnych statystycznie różnic między ww. grupami (tabela 13)." (str. 145). Dlaczego, zdaniem Autora tak jest? Dlaczego istotne mogą się okazać: uzyskiwanie informacji, jasny i skuteczny przekaz, a nieistotne umiejętności komunikacyjne przełożonych?

Podobnie, na stronie 166 Autor sugeruje: "Komunikacja związana z innowacją w dużej mierze oscyluje wokół przypuszczeń, obietnic, zagrożeń i szans, przez co, przynajmniej na początku projektu, brakuje w niej konkretnych przykładów lub zdecydowanych zapewnień. Dlatego, aby zachęcić do innowacji, powinna ona być sceptyczna i w miarę możliwości obiektywna, starannie przemyślana i zachęcająca uczestników do innowacji (Ye, Jha, Desouza 2015)." Jak należałoby to interpretować w świetle wyników własnych Autora? Korzystnym byłoby podanie przykładów, choćby hipotetycznych, ilustracyjnych.

W części empirycznej znajdują się elementy przynależne, w mojej opinii, do przeglądu literatury (np. str. 200-201). Byłoby korzystne, aby w tej części pracy Autor skoncentrował się na dyskusji swoich wyników w kontekście badań innych autorów, zaproponowaniu swoich interpretacji, a nawet spekulacji intelektualnych (np. str. 174-177, 180) nie zaś na omawianiu dodatkowych aspektów teoretycznych, np. klimatu organizacyjnego, który nie jest zmienną w procesie badawczym.

Różnice w zaproponowanym przez Autora modelu (str. 328-331) wydają się na tyle subtelne, iż przy braku pogłębionej własnej interpretacji przyczyn takiego stanu rzeczy, pojawia się ryzyko wrażenia, iż punkt ciężkości monografii stanowi metoda i techniczne - ilościowe aspekty budowy modelu. Wzmocnienie własnej, autorskiej warstwy interpretacyjnej uwypukliłoby walory poznawcze, zarówno teoretyczne jak praktyczne. Byłoby korzystne, gdyby Autor poświęcił więcej uwagi lepszemu opisowi wkładu uzyskanych przez niego wyników do istniejącej wiedzy. Przykładowo, we wnioskach o charakterze poznawczym i teoretycznym (str. 338-343) brak odpowiednich odwołań źródłowych, które mogłoby posłużyć do wyjaśnienia jak uzyskane przez Autora rezultaty wzbogacają istniejące teorie.

Narracja pracy zyskałaby na przejrzystości gdyby została skonstruowana w bardziej zwięzły sposób. W pracy pojawiają się powtórzenia sformułowań. Przykładowo, "Powyższe rozważania, dotyczące potencjalnego oddziaływania (...) na poszczególne etapy procesu innowacyjnego, będą brane pod uwagę przez autora przy konstruowaniu badań." (str. 85, 89, 95) umieszczono w części teoretycznej pracy, zamiast opisać te kwestie syntetycznie w rozdziale dotyczącym metody. Podobnie powtórzono "Szczegółowe zależności (...) są zachowane w archiwum autora w formie tabeli." (np. 169, 173, 178, etc) czy "Powyższe czynniki (...) zostały wykorzystane w konstruowaniu kwestionariusza ankiety w dalszym procesie badawczym." (str. 112,116,120).

Strona redakcyjna pracy pozostawia sporo przestrzeni do ulepszeń. Nie jest jasne dlaczego rysunki są opatrzone tytułami angielskimi oprócz polskich, ani dlaczego streszczenie pracy zamieszczono na końcu, a nie na początku publikacji.

Podsumowując, należy docenić w ocenianej monografii kompleksowość zastosowanej metody badawczej oraz połączenie ilościowych i jakościowych technik. Autor podjął się zadania trudnego i ambitnego, bazując na obszernym i bogatym materiale empirycznym. Atrakcyjna metodycznie i poznawczo jest część pracy poświęcona budowie modelu. Pewien niedosyt budzi jednak warstwa interpretacyjna oraz sposób budowy narracji. Wyniki są prezentowane w sposób dość mechaniczny, co przy dużej objętości pracy nie pozwala na należyte ukazanie ich atrakcyjności, zaś warstwa literaturowa jest

potraktowana dość podręcznikowo co może sprawiać wrażenie, że problem badawczy jest nie dość jednoznacznie wyprowadzony z analizy literaturowej.

5. Ocena aktywności naukowej lub artystycznej realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

Kandydat, po uzyskaniu stopnia doktora był członkiem – wykonawcą w kilku zespołach badawczych realizujących prace naukowe w projektach finansowanych w drodze konkursu (NAWA, MNiSW, PARP). Pozostała aktywność badawcza Kandydata przejawiała się w udziale w zespołach badawczych realizujących prace umowne – na zlecenie podmiotów zewnętrznych, gdzie tylko w jednym przypadku pełnił funkcję kierownika (w wykazie osiągnięć przedstawionym jako dokumentacja wniosku o postępowanie habilitacyjne brak szczegółowych informacji o specyfice w/w prac czy zleceńodawcy) oraz w realizacji prac w ramach działalności statutowej.

Ponadto Kandydat wykazał w autoreferacie członkostwo w 29 projektach/zespołach badawczych, jednak w każdym przypadku to projekty obejmujące badania w ramach działalności statutowej lub prace badawcze umowne realizowane na zlecenie podmiotów zewnętrznych. Jedynie w jednym przypadku Habilitant pełnił funkcję kierownika (NB-167/ROZ2/2018; 13/020/NB_18/0043 pt. Badania rynku dotyczące innowacyjności nowego produktu opisanego w biznes planie. 2018r).

Kandydat wykazał uczestnictwo w 73 konferencjach naukowych w tym udział aktywny w 65. Należy jednak zaznaczyć, że są to konferencje zasadniczo o zasięgu lokalnym. Nieliczne przypadki konferencji o zasięgu regionalnym trudno traktować jako świadectwo istotnej ponadlokalnej widoczności dorobku Habilitanta.

Działalność recenzyjna Habilitanta obejmuje recenzje wykonane dla czasopism takich jak *Sensors* (ISSN 1424-8220), *Energies* (ISSN 1996-1073), *Administrative Sciences* (ISSN 2076-3387), *Sustainability* (ISSN 2071-1050) czy *International Journal of Environmental Research and Public Health*.

Oceniając ten aspekt dorobku i aktywności Kandydata, należy zwrócić szczególną uwagę na relatywnie niewielki stopień umiędzynarodowienia tak dorobku jak działalności.

Kandydat w sekcji dotyczącej odbytych staży wykazał dwa pobyty krótkoterminowe ("National Pedagogical Dragomanov University in Kyiv, Ukraine. Nazwa stażu: Professional Development Programme - Social Determinants of Innovation Management" oraz "Kijowskim Narodowym Uniwersytecie Budownictwa i Architektury") o czasie trwania odpowiednio 17.08.2020-30.08.2020 oraz 02 - 16.02.2020 r. a także dwa wyjazdy w ramach programu ERASMUS + na Uniwersytecie Mateja Bela na Słowacji, w ramach 10.03-16.03 2019 r. oraz 03.04 - 07.04 2018 r.

Kandydat opisuje swoje uczestnictwo w zespołach badawczych i projektowych, jednak aktywność w ramach konsorcjum „(...)w celu aplikowania o środki z programu HORIZON EUROPE (HORIZON-CL5-2021-D2-01-12): Cross-sectoral solutions for the climate transition.” (s.49 autoreferatu) miałyby większe znaczenie, gdyby podano informację o pozytywnym zakończeniu tego procesu w postaci zdobycia grantu. Podobnie, uczestnictwo w projekcie „Cognitive technologies - second-cycle studies in English”, którego celem „(...) było przygotowanie programu studiów wraz z efektami kształcenia się i kryteriami ich weryfikacji, zgodnie z Europejską Ramą Kwalifikacji poziom 7, opracowanie merytoryczne, we współpracy z uczelnią zagraniczną, materiałów dydaktycznych do kształcenia studentów, w tym do kształcenia na odległość, przygotowanie i uruchomienie rekrutacji na 4-semestralne studia wspólne II stopnia w j. Angielskim” (s.48 autoreferatu) jest z pewnością wartościową aktywnością jednak o charakterze dydaktycznym.

6. Ocena osiągnięć dydaktycznych, organizacyjnych i popularyzujących naukę kandydata do stopnia doktora habilitowanego.

Kandydat pełnił funkcję promotora pomocniczego w jednym przewodzie doktorskim, był także promotorem licznych prac magisterskich. Wykazywał się także aktywnością organizatorską na rzecz rodzimej uczelni, m.in. jako współorganizator konferencji na Wydziale Organizacji i Zarządzania Politechniki Śląskiej.

Kandydat deklaruje w swoim autoreferacie członkostwo zwyczajne w Stowarzyszeniu Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce, w Polskim Towarzystwie Ekonomicznym, w Polskim Stowarzyszeniu HR Business Partner oraz w Polskim Stowarzyszeniu Zarządzania Wiedzą (w każdym od 2018r.).

7. Podsumowanie i konkluzja

Wskazując mocne strony w ocenie dorobku naukowego Habilitanta można wymienić:

- relatywnie dużą, pod względem ilościowym, aktywność naukową (77 rozdziałów w monografiach, 24 artykuły w czasopismach, 73 wystąpienia na konferencjach naukowych) oraz aktywność na polu badawczym, szczególnie w osadzeniu w rodzimej uczelni czym Habilitant niewątpliwie przyczynia się do realizacji jej celów statutowych,
- wartościową monografię wskazaną jako główne osiągnięcie naukowe, która pomimo wcześniej opisanych uwag krytycznych posiada walory poznawcze, zwłaszcza w kontekście bardzo kompleksowej metody badawczej i atrakcyjnego metodycznie podejścia do budowy modelu,
- pozytywną tendencję rozwoju aktywności naukowej Habilitanta w ostatnich latach (6 publikacji w czasopismach z IF zostało opublikowanych w ostatnich 2 latach),
- zauważalną aktywność na polu współpracy z otoczeniem gospodarczym.

Do słabych stron przedstawionego do oceny dorobku zaliczam:

- strukturę dorobku naukowego, który publikacyjnie jest zdominowany przez rozdziały w monografiach z relatywnie niewielkim udziałem publikacji w czasopismach oraz małą ilością monografii, zważywszy na czas między uzyskaniem stopnia doktora a wnioskiem o wszczęcie postępowania o nadanie stopnia doktora habilitowanego; obie monografie opublikowano w wydawnictwach polskich,
- w znacznej mierze lokalny, w niewielkim stopniu regionalny, zasięg i charakter dorobku naukowego, a także innych niż publikacje form aktywności naukowej (wymienione przez Habilitanta konferencje mają głównie lokalny, sporadycznie regionalny zasięg),
- zważywszy na specyfikę dyscypliny, której nie można zamknąć w lokalnym/regionalnym kontekście, szczególną uwagę zwraca brak, w przedstawionym do oceny dorobku, ewidencji aktywności w wydarzeniach o randze międzynarodowej, które dla dyscypliny NoZiJ mają znaczenie zasadnicze,

- takich jak konferencje AOM (Academy of Management), EURAM (European Academy of Management), EGOS (European Group for Organizational Studies) czy innych o porównywalnej randze,
- niewielki udział staży w instytucjach naukowych – w dokumentacji wykazano krótkoterminowe pobyty, w tym w ramach programu Erasmus+; szczególną uwagę zwraca brak długoterminowych staży, np. typu post-doc lub innych pobytów (np. wizytujących) uzyskanych w drodze konkursowej,
 - koncentracja aktywności w ramach zespołów badawczych na projektach statutowych lub umownych (np. realizowanych na zlecenie zewnętrzne), co skądinąd chwalebne z punktu widzenia współpracy z otoczeniem gospodarczym; szczególną uwagę zwraca brak w załączonej dokumentacji ewidencji grantów pozyskanych w drodze konkursowej i finansowanych przez instytucje zewnętrzne o istotnym znaczeniu, w których Habilitant pełniłby funkcję kierownika (np. NCN, NCBiR)

Biorąc pod uwagę powyższe oraz mając na względzie wymogi ustawowe, stwierdzam, że przedstawiony do oceny dorobek Kandydata:

- spełnia pierwszy warunek (posiadanie stopnia doktora),
- spełnia warunek drugi w stopniu słabym (posiada w dorobku **osiągnięcia** naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej 1 monografię naukową) – zważywszy na użycie przez ustawodawcę liczby mnogiej oraz pozostawienie recenzentowi swobody interpretacji „znacznego” wkładu w rozwój dyscypliny, można wskazać tu na dwa osiągnięcia publikacyjne: monografia oraz publikacja w czasopiśmie Renewable and Sustainable Energy Reviews, gdzie Habilitant jest trzecim autorem przy jednoczesnym braku w dokumentacji ewidencji pozyskiwania grantów badawczych w drodze konkursowej, finansowanych ze źródeł zewnętrznych o dużym znaczeniu (np. NCN), w których Kandydat pełniłby funkcję kierownika; znaczenie mają także wątpliwości opisane w pkt. 3 niniejszej recenzji,
- nie spełnia warunku trzeciego w stopniu wystarczającym (**istotna** aktywność naukowa albo artystyczna realizowana w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej) – należy zwrócić szczególną uwagę na brak w dokumentacji ewidencji długoterminowych staży

typu post-doc czy aktywności na forach międzynarodowych kluczowych dla dyscypliny w postaci przede wszystkim aktywnego udziału w konferencjach w/w organizacji czy członkostwa w nich.

Zważywszy na powyższe nie mogę poprzeć wniosku Kandydata o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Kraków, 29.07.2022

Barbara Fryzeł

Barsade, S. G., & Knight, A. P. (2015). Group affect. *Annual Review of Organizational Psychology and Organizational Behavior*, 2(1), 21-46.

Bocken, N. M., Short, S. W., Rana, P., & Evans, S. (2014). A literature and practice review to develop sustainable business model archetypes. *Journal of cleaner production*, 65, 42-56.

Cameron, K. S., & Quinn, R. E. (2011). *Diagnosing and changing organizational culture: Based on the competing values framework*. John Wiley & Sons.

Cunningham, C., Ederer, F., Ma, S. (2020). *Killer Acquisitions*. „Journal of Political Economy”, nr 129(3), s. 649-702

Gasparin, M., Green, W., Lilley, S., Quinn, M., Saren, M., & Schinckus, C. (2021). Business as unusual: A business model for social innovation. *Journal of Business Research*, 125, 698-709.

Knight, A. P., & Eisenkraft, N. (2015). Positive is usually good, negative is not always bad: The effects of group affect on social integration and task performance. *Journal of Applied Psychology*, 100(4), 1214

Miles, M., & Huberman, A. M. (1984) *Qualitative data analysis*. Beverly Hills, CA: Sage Publications.

OECD. (2020). *Start-ups, Killer Acquisitions and Merger Control*. www.oecd.org/daf/competition/start-ups-killer-acquisitions-and-merger-control-2020.pdf, dostęp 18.07.2021

Schneider, S., & Spieth, P. (2013). Business model innovation: Towards an integrated future research agenda. *International Journal of Innovation Management*, 17(01), 1340001.

